

**Waldemar Cudny, Blanka Gosik,
Rafał Rouba**

**Festiwal Kultury Chrześcijańskiej w
Łodzi jako przykład produktu
turystycznego - wydarzenie**

Ekonomiczne Problemy Usług nr 66, 89-100

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

WALDEMAR CUDNY

BLANKA GOSIK

RAFAL ROUBA

Uniwersytet Łódzki Filia w Tomaszowie Mazowieckim

FESTIWAL KULTURY CHRZEŚCIJAŃSKIEJ W ŁODZI JAKO PRZYKŁAD PRODUKTU TURYSTYCZNEGO – WYDARZENIE

Wstęp

Pojęcia „turystyki religijnej” i „turystyki pielgrzymkowej” często traktowane są jako synonimy, co nie jest podejściem do końca uprawnionym. Jak bowiem twierdzi W. Gaworecki, głównym celem turystyki religijnej jest co prawda uczestnictwo w wydarzeniach religijnych, jednak nie wyklucza to innych celów, np. poznawczych lub religijno-poznawczych¹. Turystyka pielgrzymkowa jest to zaś rodzaj podróży, którego wyłącznym celem jest chęć uczestnictwa w obrzędach religijnych². Turystyka religijna jest z kolei przez wielu autorów uznawana za część turystyki kulturowej³. Turystyka kulturowa w szerokim znaczeniu może być definiowana jako wszystkie formy zachowań turystów, gdyż leżące u ich podstaw potrzeby i preferencje zawsze wynikają z uwarunkowań o charakterze kulturowym (np. z posiadanego przez turystę systemu wartości), niezależnie od tego, czy zachowania te wynikają z zainteresowania turystów walorami kulturowymi, czy też innego

¹ W.W. Gaworecki, *Turystyka*, PWE, Warszawa, 2007, s. 61.

² Niektórzy autorzy podważają też prawidłowość stosowania pojęcia „turystyka pielgrzymkowa” i proponują zastępowanie jej pojęciem „pielgrzymki” (Jackowski, 1991).

³ A. Kowalczyk, *Współczesna turystyka kulturowa – między tradycją a nowoczesnością*, w: *Turystyka kulturowa. Spojrzenie geograficzne*, red. A. Kowalczyk, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2008, s. 9–57; W.W. Gaworecki, *Turystyka*, op.cit., s. 64; A. Mączak, *Peregrynacje, wojaże, turystyka*, Książka i Wiedza, Warszawa 2001, s. 30.

rodzaju walorami (np. przyrodniczymi). Z kolei turystyka kulturowa w wąskim znaczeniu może być rozumiana jako zespół zachowań turystów związanych z ich autentycznym zainteresowaniem dziedzictwem kulturowym (zabytkami, folklorem, miejscami związanymi z ważnymi wydarzeniami itp.) oraz ich uczestnictwem w szeroko rozumianym życiu kulturalnym⁴.

Jeżeli chodzi o dobra kultury mające istotne znaczenie dla rozwoju turystyki, to A. Kołodziejczyk wyróżniła w ich ramach m.in. zjawiska życia kulturalnego, takie jak imprezy czy festiwale⁵. Także A. Kowalczyk podkreśla istotną rolę kultury i imprez kulturalnych dla turystyki. Autor ten uznaje je za jeden z antropogenicznych walorów turystycznych i podkreśla że kultura, zwyczaje, obrzędy, gwara oraz imprezy kulturalno-rozrywkowe stanowią jeden z rodzajów produktu turystycznych⁶.

W podziale produktów turystycznych zaproponowanym przez J. Kaczmarka, A. Stasiaka i B. Włodarczyka (2010) imprezy kulturalno-rozrywkowe określane są mianem produktu turystycznego – wydarzenia⁷. Produkt ten definiują oni jako zaplanowane i zorganizowane zdarzenie (lub zespół zdarzeń), integrujące produkty proste oraz walory turystyczne nastawione na osiąganie korzyści w sferze psychologicznej, społecznej i gospodarczej. Produkt turystyczny – wydarzenie charakteryzuje wiele specyficznych cech, takich jak:

- duża spójność tematyczna i organizacyjna,
- konkretna lokalizacja w czasie i przestrzeni,
- niecodziennność, wyjątkowość,
- cykliczność.

2. Festiwale chrześcijańskie w Polsce

W Polsce organizowanych jest co roku wiele festiwali, które można określić jako chrześcijańskie. Znajdują się wśród nich wydarzenia o charakterze międzynarodowym, a także o znacznie węższym, lokalnym. Jednym z ważniejszych festiwali tego typu w Polsce jest Międzynarodowy Ekumeniczny Festiwal Muzyki Chrześcijańskiej „Song of Songs” w Toruniu. Co roku gromadzi wykonawców z Polski i z zagranicy. Czasami bywa nazywany „chrześcijańskim Woodstockiem”. Do niedawna na festiwalu tym prezentowano jedynie artystów wykonujących muzykę chrześcijańską, obecnie jest on otwarty na wszystkich wykonawców. Kolejnym

⁴ A. Kowalczyk, *Współczesna turystyka...*, op.cit., s. 9–57.

⁵ A. Kołodziejczyk, *Rola elementów kultury w turystyce*, Instytut Turystyki, Warszawa 1979, s. 96.

⁶ A. Kowalczyk, *Geografia turystyki*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2001, s. 287.

⁷ J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, *Produkt turystyczny. Pomysł, organizacja, zarządzanie*, PWE, Warszawa, 2010, s. 447.

ważnym festiwalem muzycznym jest Międzynarodowy Festiwal Stróżów Poranka. Odbywa się on w kilku miastach na Śląsku w terminie od września do listopada. Jego międzynarodowy charakter polega nie tylko na uczestnictwie muzyków z innych krajów, ale i na organizacji części koncertów poza granicami Polski.

Na uwagę zasługuje również organizowany w Warszawie Festiwal Praski – Hip-Hop w Służbie Ewangelii. Celem organizatorów jest przełamanie stereotypu niebezpiecznej Pragi, a także wykreowanie nowej kultury hiphopowej, opartej na zasadach Ewangelii Jezusa Chrystusa. Od trzech lat z powodzeniem udaje się te plany realizować, a festiwal z roku na rok przyciąga coraz większe rzesze zarówno wykonawców, jak i publiczności. Specyficznym typem festiwali chrześcijańskich są festiwale interdyscyplinarne. Są to wydarzenia kulturalne otwarte dla artystów reprezentujących różne dziedziny szeroko pojętej sztuki. Do tego rodzaju imprez zaliczyć można np. Dni Kultury Chrześcijańskiej, organizowane wciąż w wielu miastach na terenie kraju. Ciekawym przykładem jest także Festiwal Twórczości Chrześcijańskiej – Pole Twórczego (W)Rażenia w Rybniku. Do imprez interdyscyplinarnych o zasięgu krajowym zaliczyć można Ogólnopolski Festiwal Kultury i Sztuki Chrześcijańskiej „Nadzieja” Piotrkowie Trybunalskim. Charakter, przesłanie i ranga tego festiwalu są podobne do Festiwalu Kultury Chrześcijańskiej w Łodzi. W ramach festiwalu co roku odbywa się szereg koncertów, wernisaży, wystaw, projekcji filmowych, organizowane są też prelekcje, konferencje i spotkania z zaproszonymi gośćmi.

Wśród interdyscyplinarnych festiwali chrześcijańskich ważną rolę odgrywają imprezy konkursowe. Jedną z bardziej znanych i popularnych jest Festiwal Twórczości Chrześcijańskiej w Zakopanem „Szukałem Was...”. Jest on skierowany do młodzieży z całej Polski, a główną ideą spotkania są konkursy w czterech kategoriach: sztuka teatralna, muzyka, poezja i malarstwo. Konkursom co roku towarzyszą przeróżne imprezy, takie jak: wystawy, koncerty i warsztaty. Festiwal odbywa się pod patronatem kardynała Stanisława Dziwisza, a jego myślą przewodnią jest kultywowanie pamięci o Janie Pawle II.

Na uwagę zasługuje również Festiwal Twórczości Maryjnej w Częstochowie, który w całości poświęcony jest dzieciom w różnych kategoriach wiekowych. W ramach tego festiwalu odbywają się konkursy: muzyczny, literacki, plastyczny i multimedialny. Co roku festiwal odbywa się pod innym hasłem, ostatnio były to słowa: „Pójdź za Matką Miłości”. Przykładem imprezy konkursowej jest też Hosanna Festival – Ogólnopolski Festiwal Muzyki Chrześcijańskiej w Siedlcach⁸.

⁸ Opracowano na podstawie stron internetowych: <http://www.opoka.org.pl>, <http://www.plasterlodzki.pl>, <http://www.songofsongs.pl/>, <http://www.festiwalstrozowporanka.pl>, <http://www.festiwalpraski.pl>, <http://www.hosannafestival.pl>, <http://lodzki.civitaschristiana.pl>, <http://dkchwalowice.pl>, <http://www.festiwal.org.pl>, <http://www.zakopane.eu>, <http://www.kuratorium.lodz.pl>.

3. Festiwal Kultury Chrześcijańskiej w Łodzi – idea oraz cele

Przedmiotem niniejszego artykułu jest analiza Festiwalu Kultury Chrześcijańskiej w Łodzi. Impreza ta ma charakter waloru turystycznego, przyciąga bowiem widzów oraz artystów z całej Polski oraz z zagranicy. Jednocześnie festiwal ten można zakwalifikować jako produkt turystyczny – wydarzenie, gdyż posiada on wszystkie jego specyficzne cechy i jako taki stanowi niewątpliwie element turystyki kulturowej. Z drugiej strony festiwal jest związany z religią i Kościołem. Poprzez wydarzenia artystyczne prezentowane w trakcie jego trwania promowane są bowiem wartości chrześcijańskie i stawiane pytania egzystencjalne. Z uwagi na to można uznać, że Festiwal Kultury Chrześcijańskiej w Łodzi przyciąga widzów, z których część to turyści przyjeżdżający do miasta specjalnie na to wydarzenie, zainteresowanych wartościami chrześcijańskimi. Z tego punktu widzenia opiswane wydarzenie może być zaliczone także do walorów turystycznych stanowiących cel podróży o charakterze religijno-poznawczym i jako takie stanowi element turystyki religijnej.

Idea łódzkiego Festiwalu Kultury Chrześcijańskiej jest ściśle związana z istniejącą w Polsce organizacją kościelną o nazwie Duszpasterstwo Środowisk Twórczych. Organizacja ta ma swoje korzenie w wieloletniej tradycji współpracy Kościoła z artystami i dziennikarzami – określanymi w Polsce właśnie mianem środowisk twórczych. W okresie komunizmu, szczególnie zaś w latach 70. XX w., część twórców poszukiwała kontaktu z Kościołem, jego instytucjami i przedstawicielami, by prowadzić dialog. W okresie przed 1989 rokiem umożliwiało to także szerzenie wartości chrześcijańskich i patriotycznych, np. poprzez organizację różnego typu wydarzeń kulturalnych, spotkań, dyskusji, mszy świętych. Z drugiej strony Kościół także wykazywał zainteresowanie związkami ze środowiskiem artystów i dziennikarzy – inicjatorami tej działalności byli przede wszystkim kardynał Stefan Wyszyński i ówczesny metropolita krakowski Karol Wojtyła. Przejawem takich dążeń było zorganizowanie w 1975 roku w kościele akademickim św. Anny w Warszawie I Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej (TKCh). Kolejne TKCh zorganizowano w 1977 roku w takich miejscowościach, jak: Lublin, Szczecin, Poznań i Wrocław. Następnie dołączyły kolejne miejscowości, w tym także Łódź. Łącznie w okresie od połowy lat 70. do początku lat 90. TKCh organizowano już w ponad 130 miejscach na terenie całego kraju. W ramach TKCh odbywało się szereg wydarzeń o charakterze kulturalnym, służących prezentacji osiągnięć z różnych dziedzin sztuki i szeroko rozumianej kultury. Organizowano przedstawienia teatralne, koncerty, pokazy filmowe wystawy, a także prelekcje naukowe i spotkania autorskie⁹.

⁹ Kolejnym etapem współpracy pomiędzy kościołem a środowiskami twórców było powołanie do życia w 1980 roku dekretem kardynała Stefana Wyszyńskiego stanowiska duszpasterza środowisk twórczych w Warszawie. Następnie założono Komitet Porozumiewawczy Środowisk

Opisywany proces zbliżenia środowisk twórczych i Kościoła dotyczył także Łodzi. Dla rozwoju kontaktów pomiędzy kulturą a Kościołem w tym mieście niezwykle ważną była postać ojca Stefana Miecznikowskiego, jezuita urodzonego w Warszawie. Przybył on do Łodzi w 1967 roku i objął funkcję duszpasterza akademickiego. Później zajął się on także działalnością opozycyjną i z uwagi na konflikt z władzami zmuszony był przenieść się do Kalisza. Powrócił do Łodzi w roku 1978, kiedy to ponownie powierzono mu duszpasterstwo akademickie i duszpasterstwo rodzin. Według P. Spodenkiewicza to właśnie ojciec Stefan Miecznikowski jako pierwszy organizował spotkania z twórcami kultury, w których uczestniczyli m.in.: ks. prof. Józef Tischner, Tadeusz Mazowiecki czy Andrzej Wajda¹⁰. Kolejną ważną postacią jest ks. Waldemar Sondka, który swoją pracę duszpasterską w Łodzi rozpoczął w roku 1987. Został wtedy wikariuszem w parafii pw. Wniebowzięcia NMP i jednocześnie objął stanowisko duszpasterza akademickiego i młodzieży pracującej. W tym samym roku zorganizował także działający przy parafii Teatr Logos¹¹ oraz angażował się aktywnie w organizację kolejnych TKCh w Łodzi¹².

W 1993 roku ks. abp Władysław Ziółek powołał w Łodzi Archidiecezjalny Ośrodek Duszpasterstwa Środowisk Twórczych, a pieczę nad nim powierzył ks. Waldemarowi Sondce. Jednocześnie do dyspozycji ośrodka i środowisk twórczych oddano kościół rektoralny Niepokalanego Poczęcia NMP w Łodzi przy ul. Marii Skłodowskiej-Curie 22. Do nowej lokalizacji przeniesiono wówczas także Teatr Logos. Kolejne lata przyniosły rozwój działalności kulturalnej pod kierownictwem ks. Sondki, przede wszystkim jako kontynuację TKCh zaczęto organizować Festiwal Kultury Chrześcijańskiej. Jego pierwsza edycja miała miejsce w 1997 roku, a odbyła się z okazji 10-lecia istnienia Teatru Logos. Do roku 2009 zorganizowano już 13 edycji festiwalu. Jego biura wciąż mieszczą się w kościele rektoralnym Niepokalanego Poczęcia NMP; tu także odbywa się część wydarzeń artystycznych¹³. Kolejnym ważnym wydarzeniem dla rozwoju związków między Kościołem a kulturą w Łodzi było powołanie do życia w listopadzie 2004 roku Europejskiego Centrum Kultury „Logos”. Jest to wyodrębniona jednostka organizacyjna Ośrodka

Twórczych i Naukowych (<http://www.dst.mkw.pl>); M. Stanula, *Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej w Polsce (1975–1993)*, FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych 1996, nr 1–2, s. 99–109.

¹⁰ P. Spodenkiewicz, *Ksiądz Stefan Miecznikowski, jezuita i harcerz*, IPN, Łódź 2010, s. 191.

¹¹ Teatr Logos przygotował jak dotąd 41 spektakli premierowych i zagrał 1650 przedstawień. Zespół wyjeżdżał 32 razy za granicę, m.in. do: Niemiec, Wielkiej Brytanii, Szwajcarii, Holandii, Belgii, Włoch, Francji, Hiszpanii, Stanów Zjednoczonych, na Białoruś, Łotwę, Litwę, Ukrainę, Węgry i Słowację. Jak podkreśla profesor Irena Sławińska z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Logos jest jedynym teatrem chrześcijańskim w Polsce, a może i w Europie, działającym na tak szeroką skalę (<http://www.logos.art.pl/>).

¹² <http://www.eck.wlodzi.com/>, (październik 2010).

¹³ <http://www.fkch.wlodzi.com> – strona internetowa Festiwalu Kultury Chrześcijańskiej w Łodzi, (październik 2010).

Duszpasterstwa Środowisk Twórczych w Łodzi. Centrum to powstało w celach organizacyjnych – jako instytucja powołana do kontaktów z innymi organizacjami zajmującymi się kulturą i sztuką w Polsce i poza jej granicami. Centrum przejęło organizację corocznego Festiwalu Kultury Chrześcijańskiej, jego celem jest także przygotowywanie wystaw plastycznych, działalność promocyjna na rzecz organizowanych przedsięwzięć, a także poszukiwanie dla nich sponsorów i partnerów organizacyjnych.

Należy podkreślić, że idea organizacji TKCh, a później Festiwalu Kultury Chrześcijańskiej, wywodzi się z dążenia twórców i Kościoła do swobodnego głoszenia swoich poglądów, z chęci przeciwstawienia się systemowi komunistycznemu oraz z dążenia do promowania wartości chrześcijańskich, narodowych oraz patriotycznych. W okresie przed 1989 rokiem taka działalność była utrudniona, a większe pole działania w tym zakresie dawały spotkania i imprezy kulturalne współorganizowane przez Kościół. Po roku 1989, gdy w Polsce wprowadzono system demokratyczny, zmieniła się również sytuacja środowisk twórczych. Wolność słowa stała się dobrem powszechnym i aby z niego korzystać, nie była już potrzebna pomoc Kościoła. Jednak idea jego współpracy z artystami czy dziennikarzami nie zdezaktualizowała się, zmieniły się jedynie częściowo jej cele. Obecnie działalność kulturalna we współpracy z Kościołem koncentruje się na przedstawianiu problemów moralnych, krzewieniu wartości chrześcijańskich, dyskusji nad rolą człowieka we współczesnym świecie. Instytucje takie jak: Archidiecezjalny Ośrodek Duszpasterstwa Środowisk Twórczych w Łodzi, Europejskie Centrum Kultury „Logos”, Teatr Logos czy wreszcie imprezy, takie jak Festiwal Kultury Chrześcijańskiej, są miejscem, w którym można przedstawiać te wartości oraz uwypuklać problemy współczesnych ludzi i prowadzić nad nimi społeczną dyskusję.

4. Organizatorzy i główne wydarzenia festiwalowe

Festiwal Kultury Chrześcijańskiej istnieje od roku 1997, kiedy to ks. Waldemar Sondka zorganizował jego pierwszą edycję¹⁴. Impreza trwa około dwóch tygodni¹⁵, a rozpoczyna się w listopadzie, w pierwszą niedzielę po Dniu Zaduszny. Obecnie festiwal organizowany jest przez Europejskie Centrum Kultury „Logos” w Łodzi. Jego dyrektorem jest ks. Waldemar Sondka, który pełni także funkcję dyrektora Teatru Logos. Impreza ma charakter nieodpłatny z uwagi na to, że orga-

¹⁴ W niniejszym artykule wykorzystano materiały uzyskane z biura Festiwalu Kultury Chrześcijańskiej w Łodzi oraz ze stron internetowych: <http://www.dst.mkw.pl>, <http://www.logos.art.pl/>, <http://www.eck.wlodzi.com/>, <http://www.fkch.wlodzi.com/>.

¹⁵ Pierwszy Festiwal Kultury Chrześcijańskiej zorganizowany w 1997 roku trwał ok. miesiąca i odbywał się w innej lokalizacji – w kościele pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny przy pl. Kościelnym w Łodzi.

nizatorzy chcą, aby była dostępna dla jak najszerszej widowni. Także organizatorzy oraz zespół Teatru Logos działają na zasadzie wolontariatu, nie pobierając wynagrodzeń. Koszty organizacji festiwalu są pokrywane z dotacji organizacji zajmujących się finansowaniem kultury oraz dzięki środkom pozyskiwanym od sponsorów¹⁶.

Obecnie wydarzenia festiwalowe odbywają się w wielu lokalizacjach na terenie Łodzi. Główne wydarzenia, a także biura festiwalu zlokalizowane są w Kościele Rektoralnym Środowisk Twórczych pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny w Łodzi przy ulicy Skłodowskiej-Curie 22. Kościół ten powstał na początku XX w., wybudowany jest z czerwonej cegły w stylu neogotyckim. Został on przejęty przez księży jezuitów w 1926 roku, a decyzją abp. Władysława Ziółka w roku 1993 został przekazany Duszpasterstwu Środowisk Twórczych w Łodzi. Od roku 1993 kościół stał się siedzibą Teatru Logos, a od roku 1997 znajduje się w nim także Centrum Organizacyjne Festiwalu Kultury Chrześcijańskiej. Od roku 2004, czyli od momentu powołania do życia Europejskiego Centrum Kultury „Logos”, kościół jest także siedzibą tej organizacji. W kościele działa również galeria, w której organizowane są wystawy prac artystów plastyków¹⁷.

W trakcie festiwalu odbywa się wiele różnorodnych wydarzeń kulturalnych m.in. premierowe przedstawienia Teatru Logos i innych teatrów, często występujących w Łodzi gościnnie. Organizowane są wystawy prac zaproszonych artystów plastyków – malarzy, fotografików, rzeźbiarzy. Odbywają się wieczory poetyckie, wieczory autorskie, pokazy filmowe, koncerty. W trakcie festiwalu często organizowane są też wykłady i spotkania z twórcami. Niezwykle istotnym elementem wydarzeń festiwalowych są msze święte, m.in. poświęcone twórcom kultury, zaduszkowe, dziękczynne. W ciągu ostatnich 13 edycji odbyło się ponad 280 wydarzeń o charakterze kulturalnym, poza tym zorganizowano kilkadziesiąt mszy świętych dla uczestników. Do najsłynniejszych twórców, którzy brali udział w opisywanym wydarzeniu, zaliczyć można m.in.: Leszka Długosza, Wojciecha Kilara, Maję Komorowską, Jerzego Zelnika, Annę Seniuk, Józefa Skrzeka, Leszka Możdżera, Janusza Gajosa, Krystynę Jandę, Andrzeja Wajdę, Edytę Geppert, Grzegorza Turnaua, Krzysztofa Zanussiego. Na festiwalu gościnnie występowały także znane teatry, np. Teatr Witkacego z Zakopanego czy Teatr STU z Krakowa. Poza artystami polskimi w festiwalu brało udział ponad 30 artystów i grup artystycznych z za-

¹⁶ Do sponsorów wspierających festiwal finansowo należą m.in.: Kopalnia Węgla Brunatnego Bełchatów, PGE Elektrownia Bełchatów SA, PKO Bank Polski, Bank BGŻ, Opus Film, Idczak Audi – Skoda, H. Skrzydlewska, Ford Mieszek. Organizacyjnie i finansowo Festiwal wspierają także: arcybiskup łódzki, Urząd Miasta Łodzi, łódzkie muzea i teatry.

¹⁷ Festiwalowe wydarzenia odbywają się także w innych łódzkich kościołach, teatrach (np. w Teatrze Powszechnym), w Łódzkim Domu Kultury, na terenie muzeów (np. Muzeum Włókiennictwa) oraz w sali widowiskowej łódzkiej wytwórni filmowej OPUS Film, (<http://www.kst.wlodzi.com/>).

granicy. Byli to głównie artyści z Europy, ale także ze Stanów Zjednoczonych, Maroka, Chin czy Libanu (tabela 1).

Tabela 1

Zagraniczni artyści biorący udział w Festiwalu Kultury Chrześcijańskiej
w latach 1997–2009

Państwo	Liczba artystów i grup artystycznych	(%)
Francja	6	19
Ukraina	3	9
Hiszpania	3	9
Stany Zjednoczone	3	9
Różne kraje	3	9
Austria	2	6
Włochy	2	6
Wielka Brytania	2	6
Armenia	1	3
Słowacja	1	3
Rosja	1	3
Czechy	1	3
Węgry	1	3
Liban	1	3
Maroko	1	3
Finlandia	1	3
Chiny	1	3
Suma	33	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z biura festiwalu.

5. Rola Festiwalu Kultury Chrześcijańskiej dla rozwoju turystyki w Łodzi

Festiwal Kultury Chrześcijańskiej jest jednym z około sześćdziesięciu łódzkich festiwali¹⁸. W początkowym okresie transformacji Łódź dotknął duży regres gospodarczy, który dotyczył także działających w mieście instytucji kultury. Pozbawiono je wsparcia finansowego upadłych zakładów pracy, zmniejszono także

¹⁸ Jeżeli chodzi o festiwale chrześcijańskie w Łodzi, to poza Festiwalem Kultury Chrześcijańskiej organizowany jest także Wojewódzki Festiwal Chrześcijańskich Form Teatralnych. Jest on skierowany do młodzieży pasjonującej się teatrem, impreza odbywa się od czterech lat i ma charakter konkursu. Innym wydarzeniem pośrednio związanym z muzyką chrześcijańską jest odbywający się co roku w miesiącach letnich Festiwal Muzyki w Starym Klasztorze w Łagiewnikach w Łodzi. W ramach festiwalu można uczestniczyć w koncertach organowych, gitarowych, a także popisach fletistów, skrzypków czy chórzystów.

dotacje centralne. W kolejnych latach zapaść w łódzkiej kulturze została jednak przezwyciężona. Zainicjowano działania na tym polu, pojawiły się nowe galerie, kluby, prywatne muzea oraz instytucje pozarządowe wspierające kulturę i organizujące różne imprezy kulturalno-rozrywkowe. Najważniejsze i największe festiwale łódzkie organizowane po 1989 roku to m.in.: Festiwal Dialogu Czterech Kultur, Camerimage – Międzynarodowy Festiwal Sztuki Autorów Zdjęć Filmowych¹⁹, Explorers Festival, Festiwal Komiksu, Vena Festiwal. W 2007 roku pod auspicjami władz miejskich stworzono program o nazwie „Łódź festiwalowa”, mający na celu koordynację działań organizatorów największych łódzkich imprez kulturalno-rozrywkowych. Kultura i rozrywka stały się w ostatnich latach jednym z priorytetowych kierunków rozwoju miasta. Odwołując się do funkcji kulturalno-rozrywkowej, Łódź starała się także o uzyskanie prestiżowego tytułu Europejskiej Stolicy Kultury w 2016 roku²⁰.

Przedstawiony w niniejszym artykule Festiwal Kultury Chrześcijańskiej w Łodzi wpisuje się w opisany powyżej kierunek zachodzących w tym mieście przemian. Festiwal stanowi ciekawą ofertę skierowaną do mieszkańców miasta, ale także do turystów przybywających do Łodzi w poszukiwaniu doznań kulturalnych. W ramach imprezy prezentowane są różnorodne formy artystyczne, począwszy od przedstawień teatralnych, poprzez filmy, wystawy plastyczne, koncerty, odczyty, spotkania z twórcami. Festiwal jest przeznaczony przede wszystkim dla bardziej wymagającego i wykształconego odbiorcy. Reprezentuje raczej wydarzenia artystyczne określane mianem tzw. kultury wysokiej, która jest przeciwieństwem tzw. kultury masowej²¹. W festiwalu brało udział wielu znanych polskich i zagranicznych twórców, m.in. gwiazdy filmu i kina na czele z Andrzejem Wajdą – zdobywcą Oscara za całokształt swej twórczości. Bez wątpienia festiwal jest ciekawą propozycją artystyczną, która podwyższa atrakcyjność turystyczną Łodzi. Jednocześnie jako impreza o korzeniach chrześcijańskich stanowi on również walor turystyczny dla tych, którzy szukają doznań duchowych²².

¹⁹ Niestety Festiwal Camerimage został w 2010 roku przeniesiony z Łodzi do Bydgoszczy.

²⁰ W. Cudny, *Festiwal Dialogu Czterech Kultur jako przykład strategicznego produktu turystycznego dla Łodzi*, „Turystyka i Hotelarstwo” 2006, nr 10, WSTiH, Łódź 2006, s.117–128.

²¹ A. Kłoskowska, *Kultura Masowa krytyka i obrona*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1964, s. 96.

²² Należy podkreślić, że z założenia festiwal nie prezentuje jedynie dzieł o tematyce religijnej. Pojawia się na nim wiele spektakli teatralnych, filmów, wystaw czy koncertów artystów i grup niezwiązanych ściśle z Kościołem. W tym kontekście festiwal nie ogranicza swego repertuaru, jednak dzieła te łączy wspólny mianownik. Jest nim dyskusja nad wartościami, rolą i miejscem człowieka we współczesnym świecie. Jednocześnie dla osób pragnących kontaktu z czystą religią w ramach festiwalu organizowane są msze święte, które odbywają się w Kościele Rektoralnym Środowisk Twórczych.

W przeprowadzonej dla Festiwalu Kultury Chrześcijańskiej w Łodzi analizie SWOT²³ przeważają elementy pozytywne, tj. mocne punkty oraz możliwości (tabela 2). Widać wyraźnie, że opisywany festiwal stanowi ciekawą propozycję kulturalną dla łodzian, a także dla turystów. Z pewnością wzmacnia on też funkcję kulturalno-rozrywkową miasta i zwiększa jego szanse na uzyskanie w przyszłości tytułu Europejskiej Stolicy Kultury²⁴. Jeżeli chodzi o atuty opisywanego wydarzenia, to należy do nich bez wątpienia zaangażowanie w organizację festiwalu silnych osobowości, na czele z dyrektorem festiwalu ks. Waldemarem Sondką. Ważne jest zaplecze organizacyjne i logistyczne w postaci instytucji kościelnych oraz samego obiektu sakralnego, którym jest kościół Niepokalanego Poczęcia NMP w Łodzi, gdzie odbywa się część wydarzeń festiwalowych. Waler festiwalu stanowi także wieloletnia współpraca z gwiazdami polskiej kultury, które uczestniczą w jego poszczególnych edycjach. Rozwój współpracy zagranicznej oraz możliwość wykorzystania funduszy Unii Europejskiej na rozwój kultury – to kolejne możliwości wsparcia działalności festiwalowej. Nie bez znaczenia jest także zaangażowanie w rozwój kultury na terenie miasta władz samorządowych, widoczne m.in. w staraniach o uzyskanie tytułu Europejskiej Stolicy Kultury w roku 2016. Co do słabości opisywanego wydarzenia to bez wątpienia należy do nich finansowanie. Festiwal organizowany jest głównie dzięki środkom pozyskanym od sponsorów, co szczególnie w okresie ostatniego kryzysu gospodarczego niesie spore zagrożenie. Pewne ograniczenia narzuca też koncentracja na misji i wysokim poziomie wydarzeń festiwalowych, co ogranicza zakres jego odbiorców. Spośród zagrożeń na pierwszy plan wysuwa się również postępująca laicyzacja społeczeństwa oraz obserwowany ostatnio rozdźwięk pomiędzy częścią elit i władzą a Kościołem. Może to zniechęcać część potencjalnych widzów, a także twórców do udziału w festiwalu.

²³ Analiza SWOT jest jednym z najczęściej spotykanych narzędzi oceny stanu instytucji, przedsięwzięcia czy potencjału turystycznego obszaru. Nazwa pochodzi od pierwszych liter angielskich słów: *stenghts* – mocne punkty, *weaknesses* – słabe punkty, *opportunities* – możliwości, *threats* – zagrożenia. Mocne i słabe punkty stanowią czynniki wewnętrzne, tj. związane ze strukturą ocenianej organizacji czy przedsięwzięcia, natomiast możliwości i zagrożenia dotyczą sytuacji zewnętrznej, czyli otoczenia, por. J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, *Produkt...*, op.cit.

²⁴ Niestety akcja mająca na celu uzyskanie przez Łódź tytułu Europejskiej Stolicy Kultury w 2016 roku nie powiodła się. Władze miejskie chcą jednak kontynuować starania o uzyskanie tego tytułu w przyszłości.

Tabela 2

Analiza SWOT dla Festiwalu Kultury Chrześcijańskiej w Łodzi

Mocne punkty / Strengths	Słabe punkty / Weaknesses
<ul style="list-style-type: none"> – Silna osobowość i talent organizacyjny dyrektora festiwalu ks. Waldemara Sondki – Zaangażowanie dużej grupy wolontariuszy – Zaplecze organizacyjne w postaci organizacji kościelnej: Europejskie Centrum Kultury LOGOS i kościoła pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Łodzi – Wsparcie sponsorów prywatnych i różnych organizacji (np. samorządu) – Bezpлатne wejściówki na festiwal – umożliwiają dostęp do wydarzeń także uboższej części widzów – Współpraca ze znanymi artystami – Współpraca z instytucjami kultury na terenie Łodzi np. teatrami, muzeami – Znaczący udział artystów zagranicznych 	<ul style="list-style-type: none"> – Zbyt słaba promocja festiwalu poza Łodzią – Brak środków własnych na realizację imprezy – Uzależnienie finansowe od sponsorów – Ograniczona tematyka festiwalu, z uwagi na koncentrację na misji – Ograniczenie do odbiorców wyedukowanych nastawionych na tzw. kulturę wysoką – Organizacja festiwalu w terminie kolidującym z innymi dużymi festiwalami w Łodzi np. Explorers Festival, Festiwal Tansmana. Utrudnia to części widzów uczestnictwo w niektórych wydarzeniach festiwalowych
Możliwości / Opportunities	Zagrożenia / Threats
<ul style="list-style-type: none"> – Szeroka potencjalna grupa odbiorców: chrześcijanie – Możliwość współpracy z zagranicą, w tym także współpracy ekumenicznej z innymi Kościołami – Możliwość korzystania ze środków finansowych Unii Europejskiej przeznaczonych na rozwój kultury – Wykorzystanie Internetu do taniej i szerokiej promocji wydarzeń festiwalowych – Promocja funkcji kulturalno-rozrywkowej Łodzi przez władze samorządowe – Uzyskanie (potencjalne) przez Łódź tytułu Europejskiej Stolicy Kultury – stanowi szansę na rozwój łódzkich festiwali i większą ich promocję zagranicą – Rozwój turystyki kulturowej, a w jej ramach turystyki religijnej 	<ul style="list-style-type: none"> – Kryzys gospodarczy – ogranicza środki sponsorów oraz hamuje rozwój turystyki – Laicyzacja społeczeństwa – Konflikt na linii władza – Kościół – Konkurencja innych festiwali w Łodzi – Pauperyzacja społeczeństwa – skutkiem tego jest spadek zainteresowania kulturą i turystyką – Konkurencja ze strony mediów np. telewizji, Internetu, które odciągają widzów od wydarzeń festiwalowych

Źródło: opracowanie własne.

CHRISTIAN CULTURE FESTIVAL IN ŁÓDŹ AS THE TOURIST PRODUCT EXAMPLE

Summary

This article is about Christian Culture Festival in Łódź. This cultural event is organized until 1997 by priest Waldemar Sondka. The Festival is an example of event, which is addressed to the inhabitants of the city and also for tourists who are looking for cultural events associated with Christianity and Catholicism. In this context, the Festival can be regarded as a tourism product which attracts tourists interested in cultural and religious tourism. Organization of the Festival lies in the hands of the ecclesiastical institution which is the European Cultural Centre LOGOS. So far there were 13 editions of the Festival. Many famous Polish artists took part in this event, these were for example Andrzej Wajda, Krzysztof Zanussi, Janusz Gajos, Edyta Geppert, Grzegorz Turnau. Many artists from abroad were invited too. The Festival offers a diverse repertoire including literature presentations, theater spectacles, music concerts, movies etc. The primary aim, which was introduced by the organizers, was promotion of Christian values but also the making of existential questions - so important to modern man. It should be stressed that the Festival is already inscribed in the calendar of Lodz cultural events. It is also an interesting proposal for tourists and thus strengthen the tourism potential of the city.

Translated by Waldemar Cudny